

Mielenterveys- ja päihdeasumispalveluiden järjestämissuunnitelma

Tulevaisuuslautakunta 12.3.2026

Leena Mämmi-Laukka, Mirva Salmela, Arja Heikkinen, Miia Kekarainen, Heli Marjeta-Huhtalo,
Pauliina Eerola, Salla Savolainen, Susa Ivakko, Maarit Laurila, Milla Nousiainen ja Hanne Riestola

Järjestämissuunnitelman tarkoitus

- Toimialueen järjestämissuunnitelma on pohjana Pohteen järjestämissuunnitelman päivittämiseen.
- Valmistelu perustuu myös vuosien 2023–2025 järjestämissuunnitelmaan sekä keskeisiin päätettyihin linjauksiin.
- Mielenterveys- ja päihdeasumispalveluiden suunnitelmassa kuvataan palvelut sekä tarkemmin palveluiden kokonaiskustannukset, asiakasmäärät, asiakkaiden ohjautuminen psykiatrisilta osastoilta, kustannusten jaottelu ja kustannusten vertailu järjestämistavan mukaan: oma palvelutuotanto, ostopalvelu ja palveluseteli vuosilta 2023–2025.
- Suunnitelman tarkoituksena on ennakoida palvelutarpeen muutokset vuoteen 2030, järjestämisen tavat %-osuuksittain ja ehdotetut toiminnan linjaukset sekä kustannuskehityksen taittuminen.
- Asiakastietojärjestelmistä ei saada riittävällä tasolla suoritetietoa- asiakasmäärissä voi olla epätarkkuutta siitä johtuen. Organisaatiomuutoksista johtuen tietojen vertailtavuus on heikkoa.

Mielenterveys- ja päihdeasumispalveluiden sisältö ja asiakasmaksu

Päätöksenteko ja viranomaistyö	Sosiaalihuoltolainmukaiset tukipalvelut	Ohjaajapalvelut/ sosiaalikuntoutus ShL	Avustajapalvelut	Välivuokraus	Asumiskuntoutus*/ Sosiaalinen kuntoutus ShL
Tilapäinen asuminen*	Lyhytaikainen asuminen*	Tuettu asuminen tuntiperusteisesti ShL	Tuettu asuminen vuorokausiperusteisesti ShL	Tuettu asuminen ryhmämuotoisesti	Tuettu asuminen aktiivisesti päihteitä käyttäville asiakkaille
Yhteisöllinen asuminen * Lääkkeiden koneellinen annosjakelu palveluseteli	Yhteisöllinen asuminen aktiivisesti päihteitä käyttäville asiakkaille*	Ympäri vuorokautinen palveluasuminen*	Ympäri vuorokautinen palveluasuminen yli 65-vuotiaille asiakkaille*	Ympäri vuorokautinen palveluasuminen aktiivisesti päihteitä käyttäville*	Vaativa ympäri vuorokautinen palveluasuminen*

Toimialueen mielenterveys- ja päihdeasumispalveluiden tavoitteet TA2026

Tasapainotustoimenpide		Arvioidut taloudelliset vaikutukset v. 2026
Uudet toimenpiteet		€
Mielenterveyskuntoutujien asumisyksikön perustaminen		-200 000
Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien tuetun asumisen asiakkaita siirretään omaan tuotantoon		-500 000
Ostopalvelujen vähentäminen koko palvelualueelta		-2 000 000
Koskivirran ja Färinrannan profiilin muutos ympärivuorokautisesta palvelusta tuetuksi asumiseksi		-500 000
OYS psykiatrian SOITEn osastohoidon ostot lakkautetaan		-2 000 000
Kaikki tasapainotustoimenpiteet yhteensä		-5 200 000 €

Strategiset tavoitteet TA25

Strateginen painopiste	Strateginen tavoite vuodelle 2026	Mittari	Lähtötaso	Tavoite-taso 2026	Keskeiset toimenpiteet
Ihmistä varten	Asiakkaat saavat tarvitsemansa palvelut oikea-aikaisesti ja yhdenvertaisesti	80 vuorokaudessa hoitoon päässeiden osuus (%) psykiatrasta erikoissairaanhoidon odottavista 90 vuorokaudessa psykiatrasta hoitoon päässeet lapset ja nuoret (alle 23-vuotiaat)	72,9 % (31.8.2025, THL) 56,8 % (31.8.2025, THL)	100 % 100 %	Tunnistetaan ja kehitetään yhtenäisiä sekä monialaisia palveluprosesseja ja toimintamalleja asiakaskeskeisesti. Seurataan palvelujen kohdentamista ja vaikuttavuutta olemassa olevin keinoin. Keskitetään yhteisten kotiin annettavien palveluiden koordinaatiota yhteistyön ja organisaatiomuutosten kautta.
Ihmistä varten	Digitaalisten palveluiden käytön mahdollistaminen	Digisotokeskuksen kontaktien osuus kaikista mielenterveystyön (T71) kontakteista	3,4 %	5 %	Lisätään digipalvelujen ja etäpalvelujen mahdollisuuksia asiakaslähtöisesti työn tuottavuuden parantamiseksi.

Tehty kehittämistyö v. 2023-2026

Mielenterveys- ja päihdepalvelut:

- Digitaaliset mielenterveyspalvelut
- Keskitetty hoidontarpeen arvio, ensilinjan puhelinpalvelu
- Tehostetun avohoidon tiimit
- Osastohoidon kotiutusmallin kehittäminen
- Psykoosipotilaan hoitopolku
- Päihdehoitoon ohjautumisen mallin yhtenäistäminen koko Pohteella – jonot purettu
- Nuorten huumekuolemien ehkäisyn hanke.
- Selviämisaseman toiminnan integroiminen Oulun päihdehoitoaseman yhteyteen.
- Oulun päihdehoito-osaston palvelujen laajennus koko Pohteen alueelle.
- Päihdepalveluiden apulaisylilääkärin viran perustaminen Pohteelle (tesa)
- Päihdepalveluiden toteuttaman korvaushoidon lääkehoidon käytänteiden yhtenäistäminen Pohteella.
- Psykiatrisen hoitojonon purkutoimenpiteet käynnissä

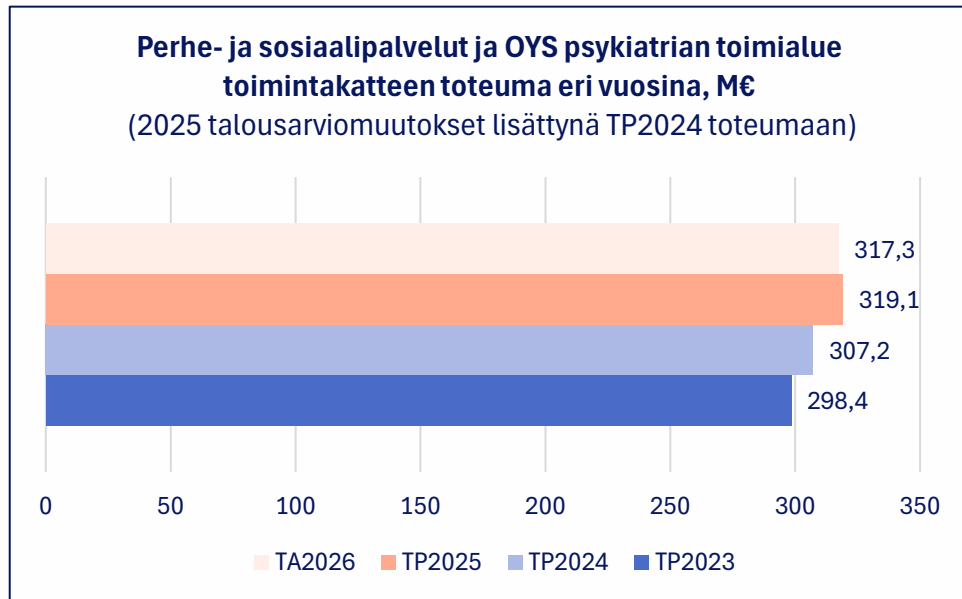
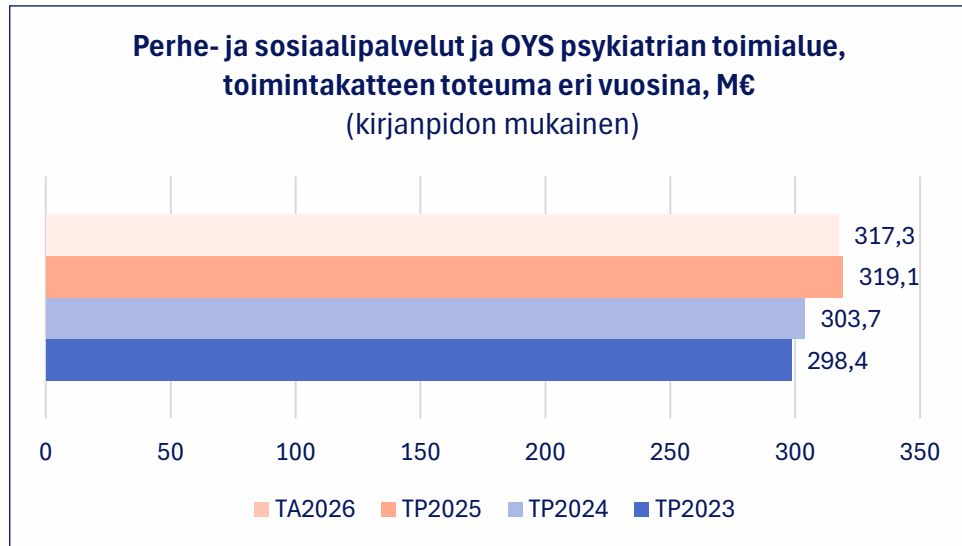
Asumispalvelut:

- Ryhmämuotoisen tuetun asumisen yksikkö Mielen tupa.
- Oman tuotannon yksikkö Kuusamoon (sis. Mielen tupa ja Taivalkosken Sinikello)
- Tuetun asumisen oman tuotannon vahvistaminen ja kehittäminen
- Yhdenmukaistettu oman tuotannon ohjaajapalvelua, tuettua asumista ja päivä- ja työtoimintaa.
- Asumisen ohjauksen yksikkö aloittanut.
- Aikuisten erityispalveluiden rakennemuutoksen toteutus raskaimmista palveluista kevyempiin
- Oulun mielenterveys- ja päihdekuntoutujille suunnattujen työtoimintojen eriyttäminen vammaispalveluista.

Asunnottomien palvelut:

- Pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisen yhteishanke.
- Aktiivisesti päihteitä käyttävien pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisen toimenpiteet.
- Oulun Kontinkankaan asumiskuntoutus 10/2025
 - Välivuokraus selvitys.

Perhe- ja sosiaalipalvelut ja Oys psykiatria ulkoisen toimintakatteen kehitys, vuosivertailu TP2023-TA2026

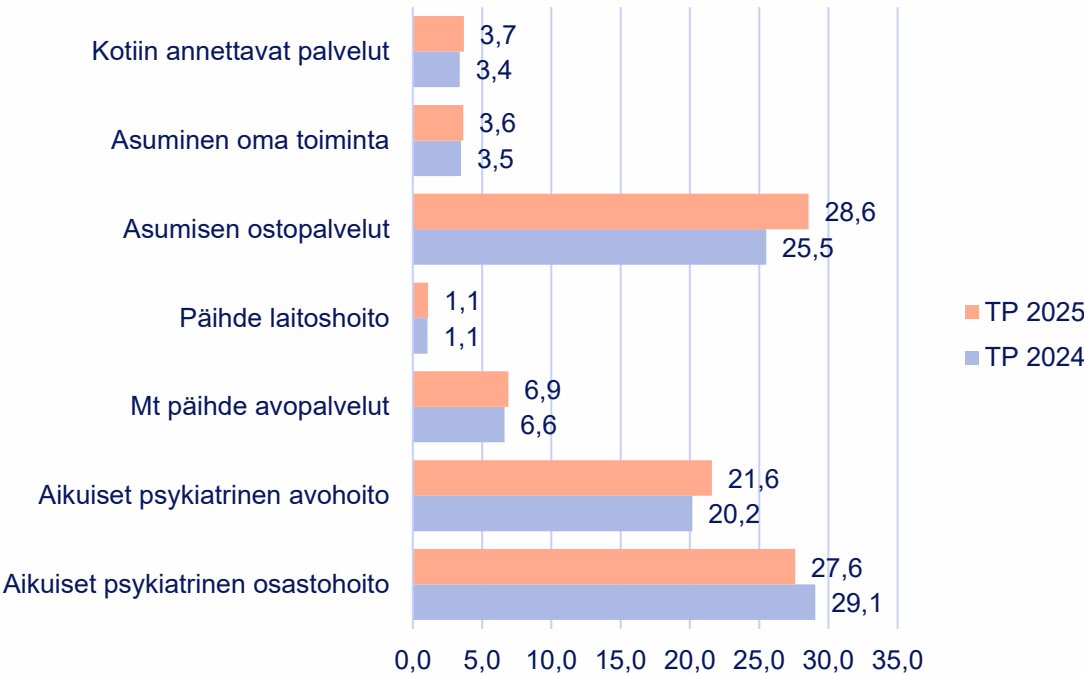

- Perhe- ja sosiaalipalvelujen vertailukelpoinen talousarviomuutokset sisältävä toimintakate kasvoi vuosien 2024 ja 2025 tilinpäätösten välillä 12 M€ (3,9%). Kirjanpidon mukainen kasvu oli 15,4 M€ (5,1 %).
- Vuoden 2025 aikana toimialueelle siirtyi omaishoidon tuen asiakkuuksia, jotka ovat aikaisempia vuosina kirjautuneet vammaispalvelujen toimialueelle (3,1 M€).
- Ohjaaja- ja avustajapalvelujen kustannukset kohdistuivat Effectoriin siirtymisen myötä oikealle toimialueelle. Aikaisemmin nämä kustannukset kirjautuivat ikäihmisten palveluihin (0,4 M€). Toimialueelle ei siirtynyt lisämäärärahaa kustannusten mukana.
- Vuonna 2025 tehtiin talousarviomuutoksia mm. Oiman kustannukset kohdistettiin toimialueille ja henkilöstöä siirtyi toiselle toimialueelle, myös toisilta toimialueilta siirtyi henkilöstöä perhe- ja sosiaalipalvelut ja OYS psykiatrian toimialueelle.
- Vuoden 2025 tilinpäätökseen kirjattiin lääkäreiden Nepton-saldoja yhteensä 0,3 M€, joita ei ole aikaisempina vuosina kirjattu tilinpäätökseen.
- Vuoden 2026 talousarvio on 0,6 % pienempi kuin vuoden 2025 tilinpäätös.

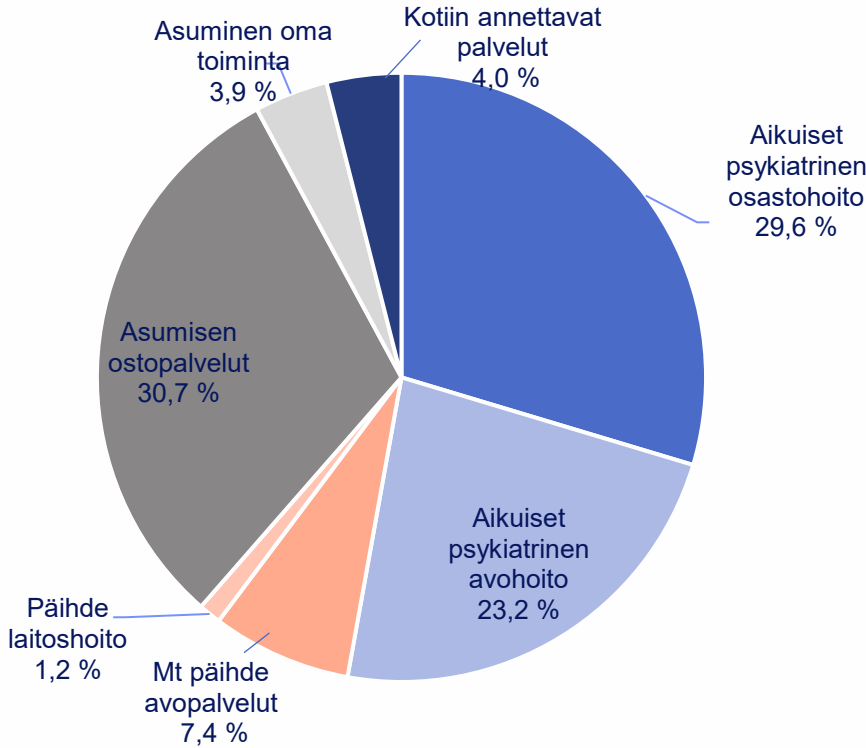
Perhe- ja sosiaalipalvelut ja Oys psykiatria, mielenterveys- ja päihdepalvelut

TP2024 ja TP2025, toimintakate, ulkoiset nettomenot

Mielenterveys ja päihdepalvelut TP 2024 ja 2025 M€

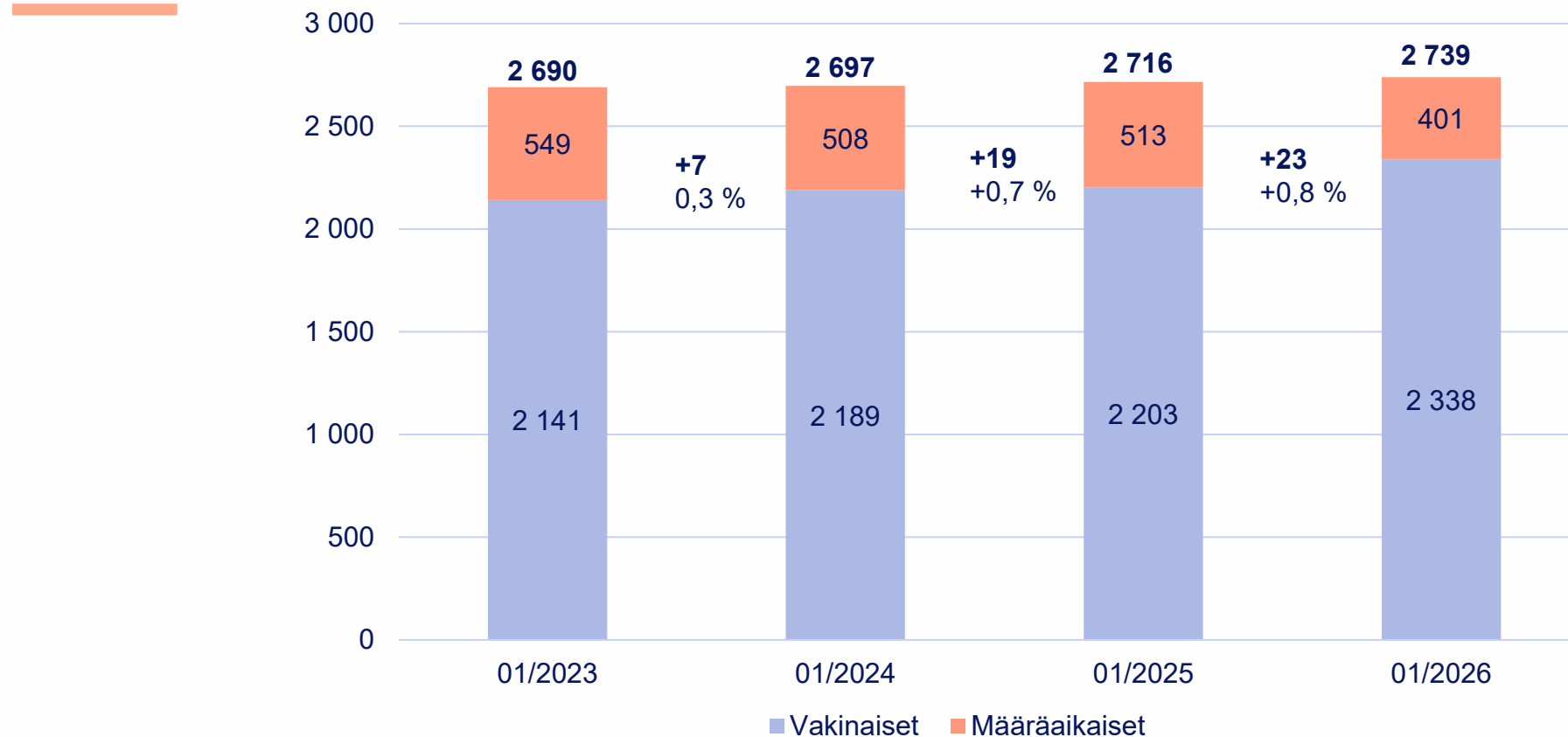
Mielenterveys ja päihdepalvelut TP 2025 93,1 M€

- Omaa palvelutuotantoa on lisätty vuoden 2025 aikana erityisesti kotiin annettavien palvelujen osalta. Tuetun asumisen asiakkaiden osuus on lisääntynyt vuoteen 2024 verrattuna, mutta myös ympärivuorokautisen asumisen asiakkaiden osuus on kasvanut, joka vaikuttaa myös kustannustason nousun. Hinnankorotusten vaikutus näkyy kustannustason nousussa erityisesti asumisen ostopalveluissa.
- Vuoden 2025 aikana toimialueella tehtiin jononpurkua erillismäärärahalta psykiatrian avohoidon palveluissa.
- Vuonna 2025 tilinpäätökseen kirjattiin lääkäreiden Nepton-saldoja, joita ei ole aiempina vuosina kirjattu tilinpäätökseen.

Henkilöstömäärän kehitys 2023-2026

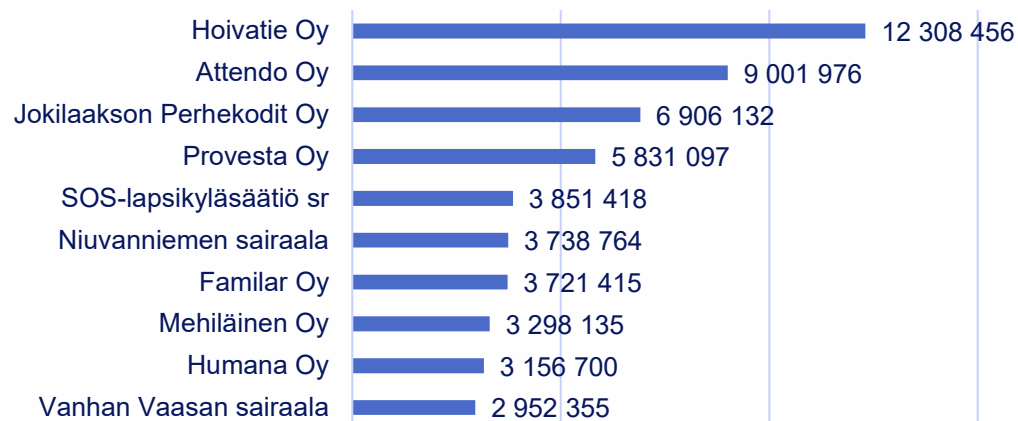
Perhe- ja sosiaalipalvelut ja OYS psykiatria, koko toimialue

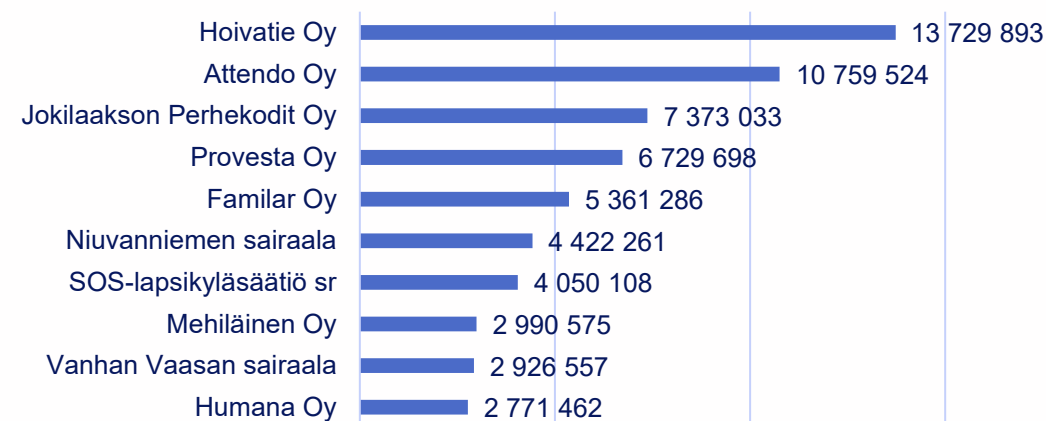
Vuoden 2025 aikana omaa tuotantoa on vahvistettu erityisesti lastensuojelun ja mielenterveys- ja päihdekuntoutujien kotiin annettavissa palveluissa sekä perustettu lastenkoti Helmi.

Perhe- ja sosiaalipalvelut ja OYS Psykiatria ostopalvelut 2024-2025 koko toimialueen osalta

**TOP 10 Palveluntuottajat
vuosi 2024**

**TOP 10 Palveluntuottajat
vuosi 2025**

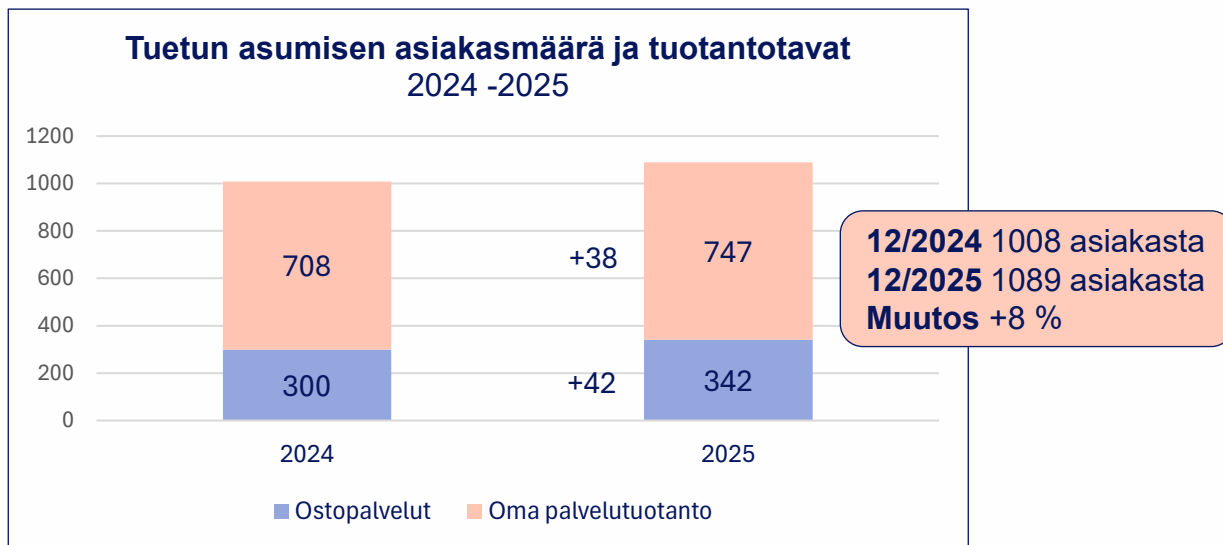

Lähde: Tableau

	Ostolaskut yhteensä M€	Laskujen lukumäärä	Laskujen mediaanisumma €
01-09/2025	113,0	30 027	436,70
2024	147,1	52 616	470,00

Lähde: Hansel

Asumisen tuki, tuettu asuminen

	TP2023*	TP2024	TPE2025
Oma tuotanto	4 211 030	4 409 880	4 896 245
Ostopalvelu	7 980 479	7 486 466	8 565 988
Yhteensä	12 191 509	11 896 346	13 462 233

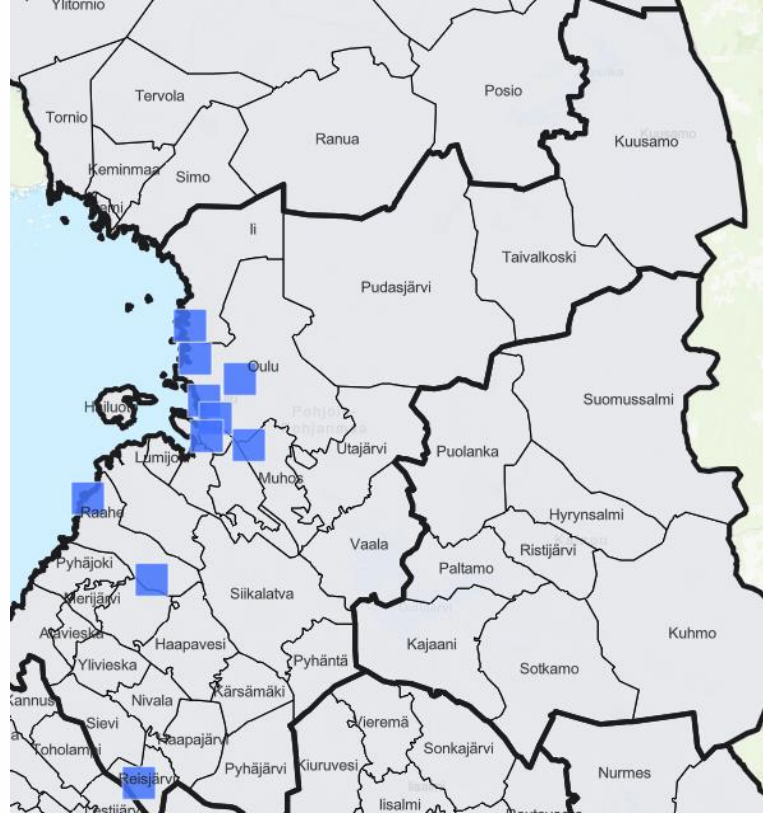
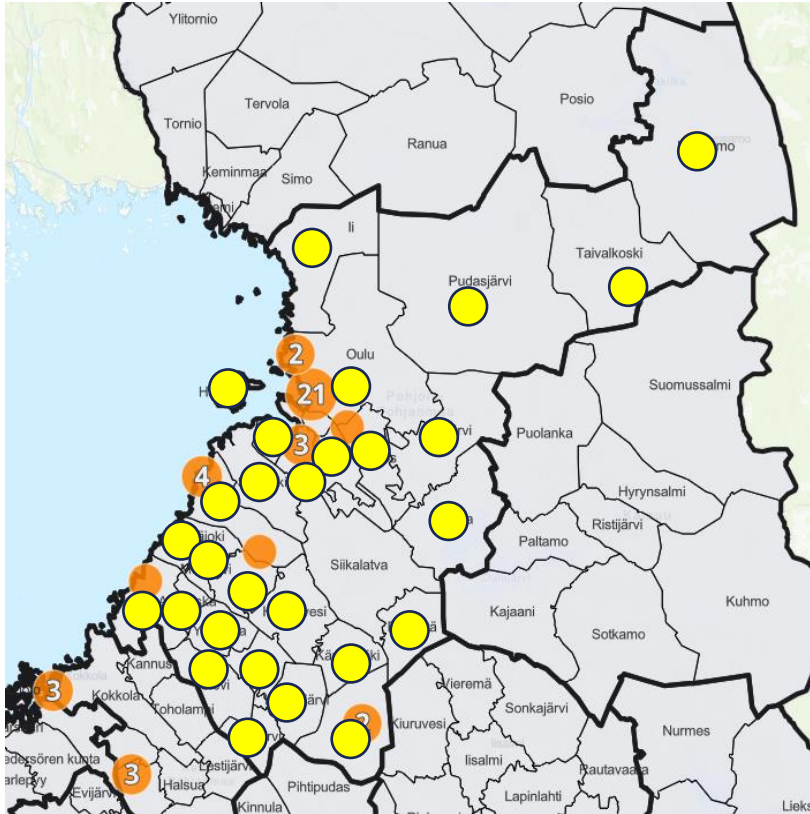
*TP2023 kustannusten ohjautumisessa voi olla epäluotettavuutta.

Ostojen osalta kustannuskehitystä ei saada luotettavasti kirjanpidosta, TP2023, TP2024 ja TPE2025 tiedot on laskettu skaalauksella Effectorin tietojen perusteella.

Oma tuotanto	vuorokausiperusteinen
Suorahankinta	tuntiperusteinen vuorokausiperusteinen vuorokausiperusteinen ryhmämuotoinen asuminen
Kilpailutettu palvelu (Enimmäishinnat)	38,00 €/h 55,00 €/vrk 65,00 €/vrk aktiivisesti päihteitä käyttäville (mitoitus 0,2) 95,00 €/vrk ryhmämuotoinen asuminen / aktiivisesti päihteitä käyttäville (mitoitus 0,3)

- MT tuettu asuminen oma palvelutuotanto, 25 asiakasta (Oulu).
- Yhteisöllisestä asumisesta on siirtynyt asiakkaita ryhmämuotoiseen tuettuun asumiseen.
- Suorahankinnat 7+19+14 asiakasta eri palvelumuodoissa.
- Tuetun asumisen ostopalvelukustannuksista ei saa suorahankintojen osalta luotettavaa tietoa.
- *) Palvelusetelit ovat olleet käytössä Raahessa ja Kuusamossa 2023-2024.

Tuettu asuminen

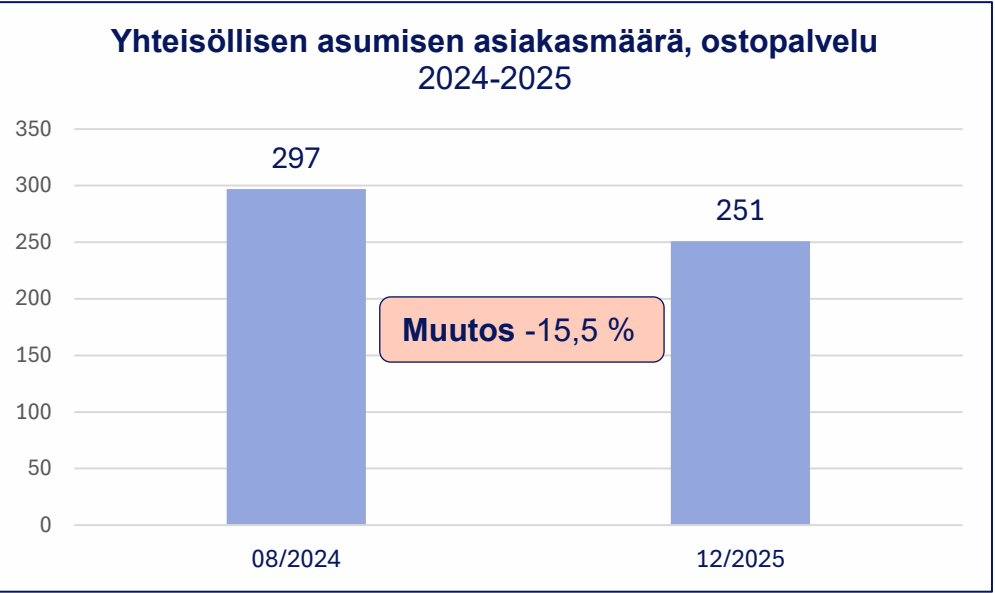
- = Oma tuotanto
- = Kilpailutettu hankinta
- = Suorahankinta

3 oman toiminnan
ryhmämuotoisen tuetun
asumisen yksikköä

15 kilpailutetun
hankinnan mukaista
ryhmämuotoisen tuetun
asumisen
ostopalveluyksikköä

Yksi ryhmämuotoisen
tuetun asumisen yksikkö
suoraostona

Yhteisöllinen asuminen

Suorahankinta	mielenterveyskuntoutuja (mitoitus 0,3) aktiivisesti päihteitä käyttävä (mitoitus 0,3) mielenterveyskuntoutuja (mitoitus 0,4) aktiivisesti päihteitä käyttävä (mitoitus 0,4)
Kilpailutettu palvelu (Enimmäishinnat)	95,00 €/vrk, mielenterveyskuntoutuja (mitoitus 0,3) 105,00 €/vrk, aktiivisesti päihteitä käyttävä (mitoitus 0,3) 106,00 €/vrk, mielenterveyskuntoutuja (mitoitus 0,4) 116,00 €/vrk, aktiivisesti päihteitä käyttävä (mitoitus 0,4)

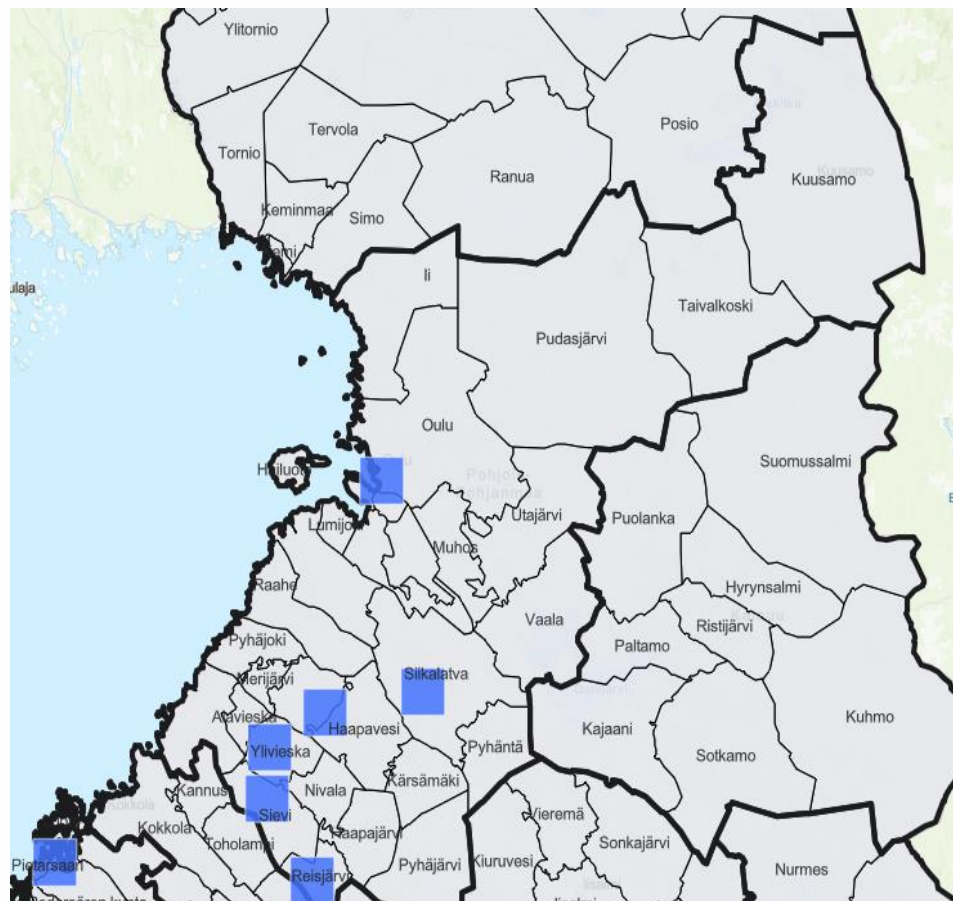
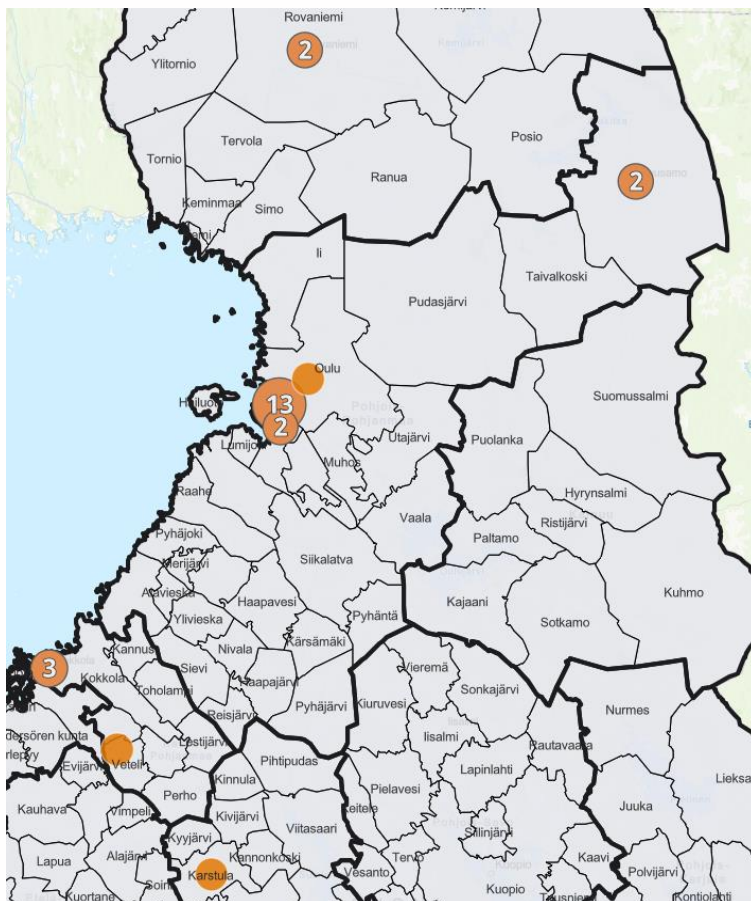
	TP2023*	TP2024	TPE2025
Palveluseteli *)	1 335 907	1 269 600	
Ostopalvelu	6 882 522	6 413 878	8 821 396
Yhteensä	8 218 429	7 683 478	8 821 396

*TP2023 kustannusten ohjautumisessa voi olla epäluotettavuutta.

Ostojen osalta kustannuskehitystä ei saada luotettavasti kirjanpidosta, TP2023, TP2024 ja TPE2025 tiedot on laskettu skaalauksella Effectorin tietojen perusteella.

- Ei omaa yhteisöllistä asumista.
- Asiakkaita on ohjautunut ryhmämuotoiseen tuettuun asumiseen.
- *) Palvelusetelit ovat olleet käytössä Raahessa ja Kuusamossa 2023-2024.

Yhteisöllinen asumispalvelu

26 kilpailutetun
hankinnan mukaista
yhteisöllisen asumisen
yksikköä

8 yhteisöllisen asumisen
yksikköä suoraostona

Ei omaa tuotantoa

- = Kilpailutettu hankinta
- = Suorahankinta

Yhteisöllinen asumispalvelu ikäjakauma ja ennuste

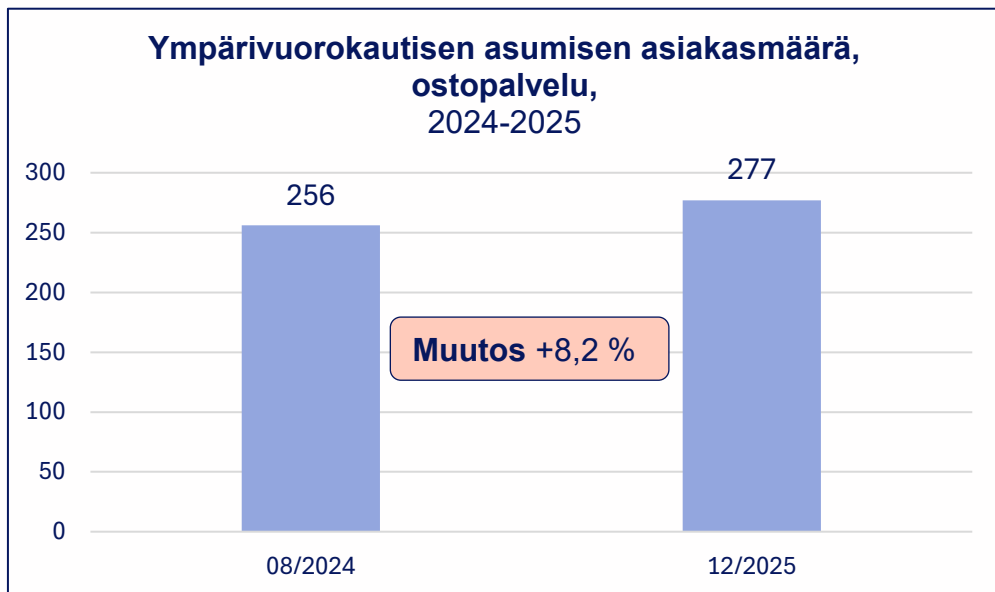
Mielenterveysasiakkaat yhteisöllinen asuminen	Koko Pohde	Ennuste 2030	Ennuste 2040
18-24 -vuotiaat	33	35 (+2)	28 (-2)
25-64 -vuotiaat	77	80 (+3)	85 (+8)
55-64 -vuotiaat	40	39 (-1)	44 (+4)
65-74 -vuotiaat	38	36 (-2)	32 (-6)
Yli 75 -vuotiaat	11	13 (+2)	15 (+4)
Yhteensä	199	202 (+3)	200 (+1)

Päihdeasiakkaat yhteisöllinen asuminen	Koko Pohde	Ennuste 2030	Ennuste 2040
18-24 -vuotiaat	0	0	0
25-54 -vuotiaat	Alle 5	Alle 5	Alle 5
55-64 -vuotiaat	Alle 5	Alle 5	Alle 5
65-74 -vuotiaat	Alle 5	Alle 5	Alle 5
Yli 75 -vuotiaat	0	0	0
Yhteensä	8	8	9 (+1)

- Palveluntarpeessa ei suurta määrällistä muutosta

Lähde: Effector

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen

	TP2023*	TP2024	TPE2025
Palveluseteli	630 514	645 237	
Ostopalvelut	13 223 383	12 826 385	14 870 326
Yhteensä	13 853 897	13 471 622	14 870 326

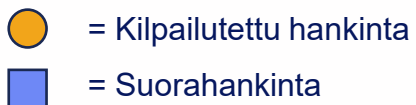
*TP2023 kustannusten ohjautumisessa voi olla epäluotettavuutta.

Ostojen osalta kustannuskehitystä ei saada luotettavasti kirjanpidosta, TP2023, TP2024 ja TPE2025 tiedot on laskettu skaalauksella Effectorin tietojen perusteella.

Suorahankinta	mielenterveys- ja päihdekuntoutuja (mitoitus 0,5) aktiivisesti päihteitä käyttävä (mitoitus 0,5) yli 65-vuotias mielenterveys- ja päihdekuntoutuja (mitoitus 0,6) vaativa mielenterveys- ja päihdekuntoutuja (mitoitus 0,7)
Kilpailutettu palvelu (Enimmäishinnat)	145,00 €/vrk, mielenterveys- ja päihdekuntoutuja (mitoitus 0,5) 175,00 €/vrk, aktiivisesti päihteitä käyttävä (mitoitus 0,5) 160,00 €/vrk, yli 65-vuotias mielenterveys- ja päihdekuntoutuja (mitoitus 0,6) 175,00 €/vrk, vaativa mielenterveys- ja päihdekuntoutuja (mitoitus 0,7)

- Ei vertailukelpoista omaa tuotantoa.

Pohde
Pohjois-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Ympäri vuorokautinen asumispalvelu ikäjakauma ja ennuste

Mielenterveysasiakkaat ympäri vuorokautinen	Koko Pohde	Ennuste 2030	Ennuste 2040
18-24 -vuotiaat	12	13 (+1)	10 (-2)
25-54 -vuotiaat	71	74 (+3)	78 (+7)
55-64 -vuotiaat	40	39 (-1)	44 (+4)
65-74 -vuotiaat	63	61 (-2)	54 (-9)
Yli 75 -vuotiaat	28	33 (+5)	37 (+9)
Yhteensä	214	220 (+6)	219 (+5)

Päihdeasiakkaat ympäri vuorokautinen	Koko Pohde	Ennuste 2030	Ennuste 2040
18-24 -vuotiaat	0	0	0
25-54 -vuotiaat	Alle 5	Alle 5	Alle 5
55-64 -vuotiaat	6	6	7 (+1)
65-74 -vuotiaat	Alle 5	Alle 5	Alle 5
Yli 75 -vuotiaat	Alle 5	Alle 5	Alle 5
Yhteensä	11	11	12

Lähde: Effector

- Palveluntarpeessa vähäistä kasvua vuosiin 2030 ja 2040.
- Ikärakenne muuttuu ja iäkkäiden osuus kasvaa.
- Iäkkäiden asiakkaiden kuntoutuminen.
- Suuri ikäjakauma toimintayksiköissä haastaa käytännön työtä.

Suorahankinnat

Suorahankinnan peruste 02/2026	Asiakasmäärä
Asiakassuhteen jatkuvuuden turvaaminen (yksikkö ei ole osallistunut hankintaan)	99
Erityinen palveluntarve	30
Palvelu on välttämätöntä toteuttaa tietyllä paikkakunnalla, alueella, tai sijainnissa	Alle 5

Suorahankinnat 12/2025 Palvelu

	Asiakasmäärä	Suorahankinnan hinta (ka) €	Hankinnan enimmäishinta €	Arvioitu kokonaiskustannus suorahankinnan hinnoilla €/vuosi 2025	Arvioitu kokonaiskustannus hankinnan enimmäishinnoilla €/vuosi 2025
Tuettu asuminen tuntiperusteisesti	7		38,00		-
Tuettu asuminen vuorokausiperusteisesti	19		55,00		901 550
Tuettu asuminen ryhmämuotoisesti (sis. myös aktiivista päihteitä käyttävät asiakkaat)	15		95,00		
Yhteisöllinen asuminen	39 *)		(0,3) 95,00 (0,4) 106,00		1 278 595
Yhteisöllinen asuminen aktiivisesti päihteitä käyttäville asiakkaille	5		(0,3) 105,00 (0,4) 116,00		
Ympäri vuorokautinen palveluasuminen	16		145,00		3 038 625
Ympäri vuorokautinen palveluasuminen yli 65-vuotiaille	10		160,00		
Vaativa ympäri vuorokautinen palveluasuminen	20		175,00		
Ympäri vuorokautinen palveluasuminen aktiivisesti päihteitä käyttäville asiakkaille	6		175,00		Yli 0,7 mitoituksella olevat asiakkaat on laskettu vaativan ympäri vuorokautisen palveluasumisen enimmäishinnan mukaan.
	137				5 218 770

Päihdeasumispalvelut aktiivisesti päihteitä käyttäville

Aktiivisesti päihteitä käyttäville on olemassa tuettua, yhteisöllistä ja ympärivuorokautista asumista ostopalveluna.

Päihdekuntoutujien asumisen tuen tarve on yleensä arjen hallintaan liittyvää.

Pohteen mielenterveys- ja päihdeasumispalveluiden hankinnan ja suorahankinnan palveluntuottajat:

➤ Tuettu asuminen aktiivisesti päihteitä käyttäville (0,2-0,3 mitoitus)

- Oulunseudun Nuorisoasuntoyhdistys ry, Osnan tuettu asuminen
- Provesta Oy, Provesta Luoto
- Rinnekodit Oy, Rinnekodit Merikajo
- Esperi Care Oy, Hoitokoti Pursi *

➤ Yhteisöllinen asuminen aktiivisesti päihteitä käyttäville asiakkaille (0,2-0,3 mitoitus)

- Provesta Oy, Provesta Luoto
- Attendo Mi-Hoiva Oy, Jakobintupa *
- Pohjanmaan Kuusistokoti ry *

➤ Ympärivuorokautinen palveluasuminen aktiivisesti päihteitä käyttäville asiakkaille

- Attendo Mi-Hoiva Oy, Attendo Kokkolan Aalto
- Rinnekodit Oy, Rinnekodit Merikajo
- Attendo Mi-Hoiva Oy, Jakobintupa *
- Attendo Oy, Merikoto *
- Esperi Care Oy, Sarka *
- Mehiläinen Oy, Mainiokoti Suvanto *

OYS Psykiatrian osastojen kuormitus

Vastuuyksikkö	Kuormitus % klo 12	Potilasmäärän mediaani klo 12	Potilaita ylipaikoilla klo 12 (päivien lkm)	Potilaita ylipaikoilla % klo 12	Paikkaluku	Osaston aukiolopäivät
Tehostetun avohoidon ja varhaiskuntoutuksen yksikkö 85	100 %	12	105	34 %	12	312
Psykoosisairauksien hoito-osasto 82	108 %	13	221	61 %	12	365
Tehostetun hoidon osasto 83	100 %	12	138	38 %	12	365
Psykoosipotilaiden kuntoutusosasto 84	107 %	15	197	61 %	14	322
Ensipsykoosien hoito- ja tutkimusosasto 87	100 %	15	165	45 %	15	365
Mielialahäiriöosasto 88 (+Neuromodulaatioyksikkö)	100 %	15	123	34 %	16	365
Vanhuspsykiatrian yksikkö	100 %	12	67	23 %	12	293
Psykiatrian päivystysyksikkö (sisältää osastot 1A, 1B ja päivystyspkl:n)	87 %	20	57	16 %	24	365

Palvelu	Kokonais- kustannukset 2023 €	Kokonais- kustannukset 2024 €	Kokonais- kustannukset 2025 (ennuste) €
Aikuispsykiatria osastohoito, OYS	38 071 795	36 890 939	37 637 713
Aikuispsykiatria valtion psykiatriset sairaalat	5 015 294	5 711 524	6 119 204
Aikuispsykiatria terapiaostot	244 623	608 117	193 399
Psykiatrian ostopalvelulääkärit*	1 931 380	1 710 680	1 542 164
Anestesia ostopalvelu (Neuromodulaatioyksikkö)	528 67	487 768	432 400
Neuropsykologiset tutkimukset*	55 185	43 857	52 226

Suurin osa yksiköistä toimii täydellä tai ylikuormituksella, erityisesti psykoosisairauksien hoitoon ja kuntoutukseen keskittyvissä osastoissa, mikä viittaa rakenteelliseen kuormitukseen. Yksiköiden välillä on selviä eroja hoidon luonteessa: osa on vahvasti osastohoitopainotteisia, kun taas päivystys- ja vanhuspsykiatrian yksiköissä korostuvat suurempi potilasvirta ja avohoitopainotteisuus.

Bruttokustannukset, sisältäen sisäiset erät

*sisältää lasten- ja nuorisopsykiatrian sekä aikuispsykiatrian ostoja, ei saada eriteltyä

Psykiatrinen osastohoito ikäjakauma ja ennuste

Ikäryhmä	Asiakas- määrä 2024	Asiakas- määrä 2025	Hoito- päivät 2025	Ennuste 2030	Ennuste 2040
18-23 -vuotiaat	195	196	4 437	215 (+19)	173 (-23)
24-64 -vuotiaat	899	880	24 740	913 (+33)	987 (+107)
65-74 -vuotiaat	131	128	4 297	125 (-3)	115 (-13)
Yli 75-vuotiaat	69	86	2 546	102 (+16)	121 (+35)
Yhteensä	1 294	1 282	36 020	1 355 (+73)	1 396 (+114)

Lähde: Oberon

Osastohoito	€ / vrk
Oma palvelutuotanto	
Valtion psykiatriset sairaalat	
Soite	

*) Oma palvelutuotanto: osastot 82, 84, 87 ja vanhuspsykiatrian yksikkö. NHG ohjeen mukaiset kulut jaettuna nettohoitopäivillä (keskimääräinen kustannus).

- Vuoteen 2030 kokonaisasiakasmäärä kasvaa maltillisesti n. + 6 % perustuen väestöennusteeseen.
- Vuoteen 2040 kasvu jatkuu.
- Ikäryhmien välillä merkittäviä eroja.

Integraation toteutuminen palveluissa

- Mielenterveyteen, päihteettömyyteen ja riippuvuuteen erityistä tukea tarvitsevien työikäisten palvelukokonaisuus
 - Tavoitteena varhainen tunnistaminen ja monialainen, oikea-aikainen hoito, kuntoutus ja tuki palveluiden jatkuvuus varmistaen
- Asumisen ohjauksen yksikkö edistää yhdenmukaista ja sujuvaa palveluiden arviointia ja myöntämistä
- Yhteisiasiakkuuksia ja yhteistyöprosesseja selkeytetään toimialueiden kesken
- Aikuisten perustason mielenterveyspalveluiden ja psykiatrisen erikoissairaanhoidon avohoidon integraatio
 - Tavoitteena hoitopolkujen sujuvoittaminen
- Asumiskuntoutus toimii linkkinä psykiatrisen osastohoidon ja asumispalveluiden välissä
- Sagan käyttöön ottaneissa kunnissa 18,4 % (9/49) yhteisöllisen asumispalvelun asiakkaista ja 2,7 % (2/75) ympärivuorokautisen asumispalvelun asiakkaista asiakasta oli psykiatrisessa osastohoidossa vuonna 2025. Tuetun asumisen asiakkaista vastaava luku on 4,8 % (25/525).

- Psykiatrian avohoitoa on vahvistettava samalla kun osastohoidon sairaansijoja vähennetään
- Rakennettava jatkuvuus asumispalveluiden ja psykiatrisen avohoidon välille
- Asumispalveluissa on oltava kuntouttava ote – ei ”säilövää” työtettä
- Ei liian varhaista kotoutuksen ilmiötä palveluketjussa
- Systemaattinen vaikuttavuus- ja seurantatiedon hyödyntäminen
- Kohdennettava palvelut erityisesti niille henkilöille, joilla on vakava toimintakykyä heikentävä mielenterveyden häiriö

Jahangiri, E. (2024). Assisted living for people with mental illness in Finland. Oulun Yliopisto.

Työntuottavuus mittarit

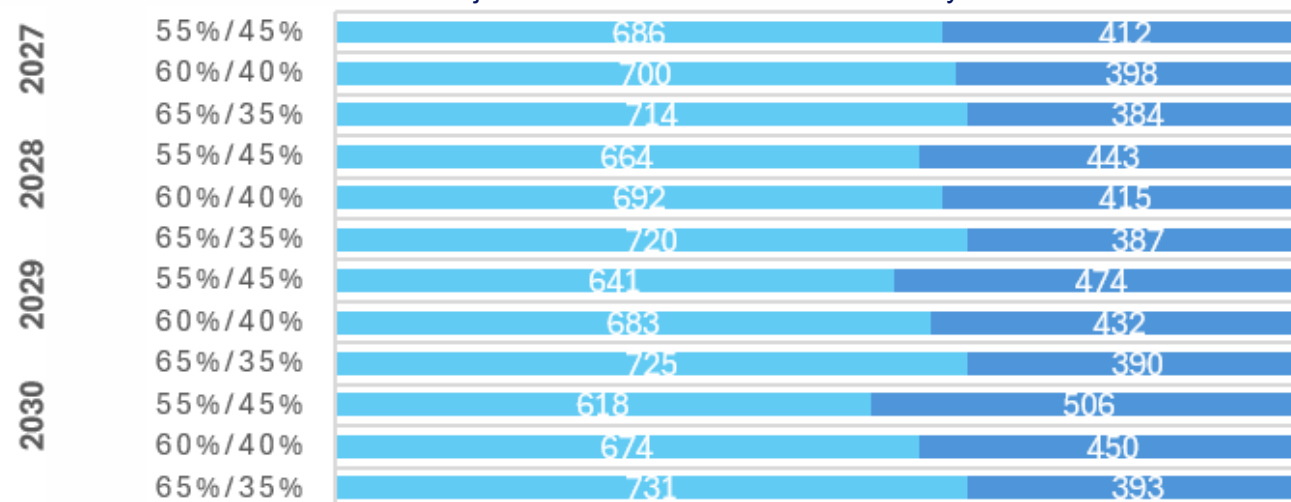

Tavoitteet	Mittarit ja seuranta
Välittömän työajan nostaminen kotiin vietävissä palveluissa	Välitön työaika: 60 %
Asumispalveluissa korkeat täyttö- ja käyttöasteet vähintään 90 %	Täsmentyy (omia yksiköitä ei ole kaikissa palveluissa)
Viranomaistyössä työajan käytön optimointi, työprosessien ja työnjaon läpikäynti. Keinoina mm. tekoälyn hyödyntäminen kirjaamisessa	Viranomaistyössä tavoitteet asetetaan v. 2026
OYS psykiatria avo- ja osastohoito vähintään 95 %	Täsmentyy
Asunnottomien palvelukeskus täyttöaste pienenee	Prosentti täsmentyy. Paikkamäärän pienentäminen vaikuttaa kustannuksiin. Voi nostaa kustannuksia, jos asiakkaat siirtyvät asumispalveluihin. Ketjuvaikutukset.

Pohteella vuonna 2025 sairaansijoja on 0,42 / 1 000 asukasta. Asiantuntijakonsensusena on suositeltu aiemmin 0,50 ja viimeksi 0,60 psykiatrasta sairaansijaa / 1 000 asukasta. Edellisen kerran psykiatrian sairaalapaikat on Suomessa laskettu kyselyin vuonna 2021. Silloin hyvinvointialueiden paikkojen kokonaismääräksi arvioitiin 2654 sairaansijaa eli 0,48 per tuhat asukasta. Pohteen osastojen kuormitusaste dialla 27, on 100 % tai yli kaikilla osastoilla.

Tuetun asumisen skenaario

Palvelun tuottamistavan skenaariot ja vuosittainen asiakasmäärien kehitys

Kustannukset eri vuosina, M€

		2027	2028	2029	2030
55/45	Oma	7,8	7,9	8,0	8,1
55/45	Osto	6,4	6,6	6,8	6,9
60/40	Oma	8,5	8,6	8,7	8,9
60/40	Osto	5,7	5,7	5,8	5,9
65/35	Oma	9,2	9,3	9,5	9,6
65/35	Osto	5,0	5,0	5,1	5,2

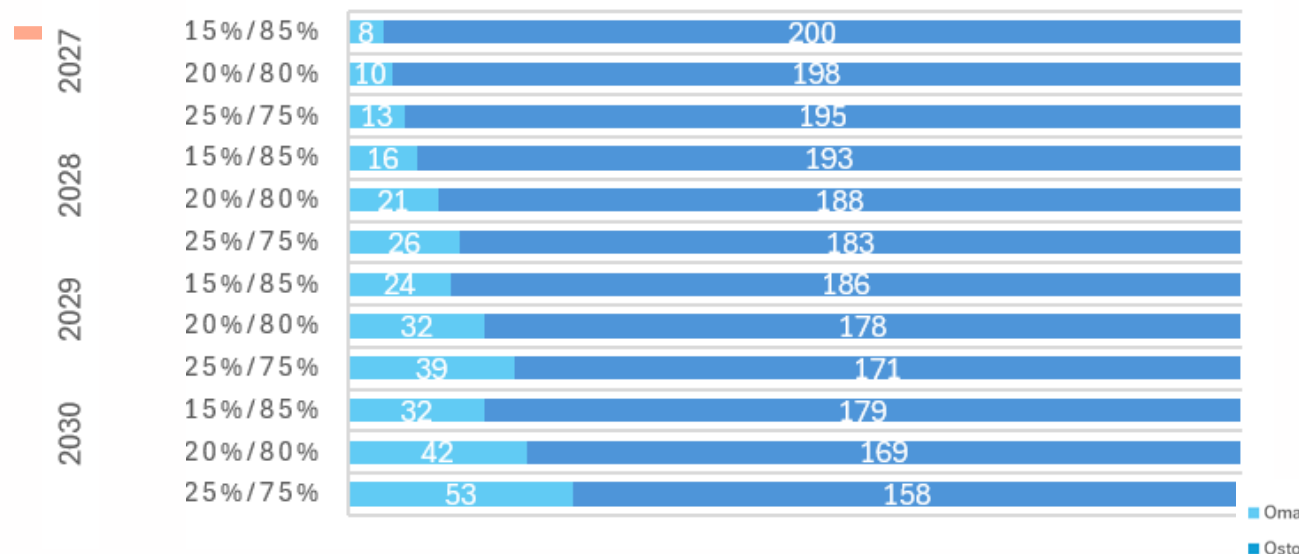
Kustannuskehityksessä huomioitu 1,5% korotus vuosittain.

Nykytilanne: omassa tuotannossa on tuetun asumisen yksiköitä

- Skenaariossa huomioitu asiakasmäärän kasvu vuoteen 2030 mennessä (3,11 %; 35 asiakasta). Tällä hetkellä omassa tuotannossa 65 % asiakkaista (747), ostopalveluna palvelua tuotetaan 35 % asiakkaista (342).
- Skenaario 55/45
 - Oman tuotannon asiakasmäärä vuoden 2030 lopussa 618 asiakasta. Kustannukset 2030 oma tuotanto 8,1 M€, ostopalvelut 6,9 M€
- Tavoiteskenaario 60/40
 - Oman tuotannon asiakasmäärä vuoden 2030 lopussa 674 asiakasta. Kustannukset 2030 oma tuotanto 8,9 M€, ostopalvelut 5,9 M€
- Skenaario 65/35
 - Oman tuotannon asiakasmäärä vuoden 2030 lopussa 731 asiakasta. Kustannukset 2030 oma tuotanto 9,6 M€, ostopalvelut 5,2 M€

Yhteisöllisen asumisen skenaario

Palvelun tuottamistavan skenaariot ja vuosittainen asiakasmäärien kehitys

Kustannukset eri vuosina, M€

		2027	2028	2029	2030
15/85	Oma	1,4	1,4	1,4	1,4
15/85	Osto	7,8	8,0	8,1	8,2
20/80	Oma	1,8	1,9	1,9	1,9
20/80	Osto	7,4	7,5	7,6	7,7
25/75	Oma	2,3	2,3	2,4	2,4
25/75	Osto	6,9	7,0	7,1	7,2

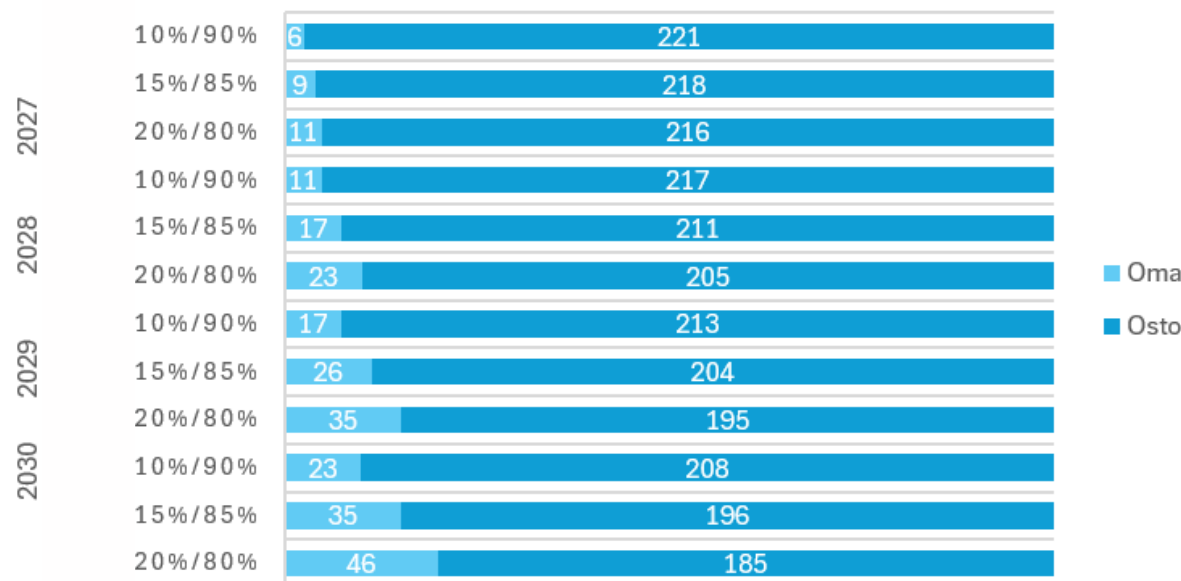
Kustannuskehityksessä huomioitu 1,5% vuosittainen korotus.

Nykytilanne: ei omia yhteisöllisen asumisen yksiköitä.

- Skenaariossa huomioitu asiakasmäärän maltillinen kasvu vuoteen 2030 mennessä (1,93 %; 4 asiakasta)
- Skenaario 15/85
 - Oman tuotannon asiakasmäärä vuoden 2030 lopussa 32 asiakasta. Kustannukset 2030 oma tuotanto 1,4 M€, ostopalvelut 8,2 M€
- Tavoiteskenaario 20/80
 - Oman tuotannon asiakasmäärä vuoden 2030 lopussa 42 asiakasta. Kustannukset 2030 oma tuotanto 1,9 M€, ostopalvelut 7,7 M€
- Skenaario 25/75
 - Oman tuotannon asiakasmäärä vuoden 2030 lopussa 53 asiakasta. Kustannukset 2030 oma tuotanto 2,4 M€, ostopalvelut 7,2 M€

Ympäri vuorokautisen asumisen skenaario

Palvelun tuottamistavan skenaariot ja vuosittainen asiakasmäärien kehitys

Kustannukset eri vuosina, M€

		2027	2028	2029	2030
10/90	Oma	1,6	1,6	1,6	1,6
10/90	Osto	14,0	14,2	14,4	14,7
15/85	Oma	2,3	2,4	2,4	2,4
15/85	Osto	13,2	13,4	13,6	13,9
20/80	Oma	3,1	3,2	3,2	3,3
20/80	Osto	12,5	12,7	12,8	13,0

Kustannuskehityksessä huomioitu 1,5% vuosittainen korotus.

Nykytilanne: ei omia ympäri vuorokautisen asumisen yksiköitä.

- Skenaariossa huomioitu asiakasmäärän maltillinen kasvu vuoteen 2030 mennessä (2,67 %; 6 asiakasta).
- Skenaario 10/90
 - Oman tuotannon asiakasmäärä vuoden 2030 lopussa 23 asiakasta. Kustannukset 2030 oma tuotanto 1,6 M€, ostopalvelut 14,7 M€
- Skenaario 15/85
 - Oman tuotannon asiakasmäärä vuoden 2030 lopussa 35 asiakasta. Kustannukset 2030 oma tuotanto 2,4 M€, ostopalvelut 13,9 M€
- Tavoiteskenaario 20/80
 - Oman tuotannon asiakasmäärä vuoden 2030 lopussa 46 asiakasta. Kustannukset 2030 oma tuotanto 3,3 M€, ostopalvelut 13 M€

Järjestämistavan tavoitetasot vuonna 2030 ja nykytila

Palvelu Tavoite 2026-2030	Oman tuotannon osuus % (nykytila suluissa)	Ostopalvelut % (nykytila suluissa)	Palveluseteli % (nykytila suluissa)	Muut tuotantotavat/ avustus	Markkina-analyysi
Ohjaajapalvelut, sosiaalinen kuntoutus	100 (100)	0	0	0	
Avustajapalvelut	0	(3)	100 (97)	0	
Asumiskuntoutus/ arviointiyksiköt	100 (100)	0	0	0	
Tilapäinen asuminen	99 (99)	0	0	0	Paikkamäärien vähentäminen, selvitetään vaihtoehtoiset tuottamistavat
Asumisen tuki:					
Tuettu asuminen tunti- ja vuorokausiperusteisesti	60 (65)	40 (35)	0	0	On tulossa merkittäviä siirtoja oman tuotannon ohjaajapalveluun.
Tuettu asuminen ryhmämuotoisesti ja yhteisöllinen asuminen 0,3 ja 0,4	30 (6)	70 (94)	0	0	
Yhteisöllinen asuminen aktiivisesti päihteitä käyttäville asiakkaille 0,3 ja 0,4	20	80 (100)	0	0	Ostopalvelu nykytilassa pääasiassa suoraostoa, tavoitteena saada kokonaan hankinnan piiriin tai omaksi tuotannoksi
Ympäri vuorokautinen palveluasuminen 0,5	20	80 (100)	0	0	Palveluseteli ei ole realistinen, koska paikka määräytyy asiakkaan tarpeen mukaisesti eikä asiakkailta usein maksukykyä
Ympäri vuorokautinen palveluasuminen aktiivisesti päihteitä käyttäville asiakkaille 0,5	20	80 (100)	0	0	Ostopalvelua vähän tarjolla (yksi yksikkö hankinnan piirissä, muut suoraostona, tavoitteena hankinta tai oma tuotanto). Huomioitava väliaikaisasumisen asiakkaat ja jonotilanne 1 20-paikkainen oma yksikkö
Ympäri vuorokautinen palveluasuminen yli 65-vuotiaat 0,6	20	80 (100)	0	0	
Vaativa ympäri vuorokautinen palveluasuminen 0,7	20	80 (100)	0	0	

Mitä palveluita tullaan jatkossa kehittämään?

- Välivuokraustoimintamallin kehittäminen.
- Asunnottomien palvelukeskuksen toiminnan kehittäminen/ vaihtoehtoisten tuotantotapojen kartoitus.
- Asunnottomuuden poistaminen (hanke 6/2027 saakka).
- Sosiaalihuoltolain palvelu-uudistuksen mahdollisten muutosten vaikutus vähäinen asumispalveluihin. Uudistuksessa korostetaan tuetun asumisen ensisijaisuutta ja sosiaalista kuntoutusta.
- Arvioitava vammaispalveluiden kriteerien täyttyminen mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden osalta (pitkäaikainen sairaus/ vamma).
- Oman tuotannon kehittäminen ja vaikuttavuuden vahvistaminen, sisältää myös muut palveluketjun vaiheet, erityisesti työ- ja päivätoiminnan.

Tulevaisuuslautakunnassa keskusteltavat asiat

- läkkäiden osuuden kasvaminen ympärivuorokautisessa palveluasumisessa- tulevaisuuden ratkaisut.
- Kuusamon ja Taivalkosken alueella ei ole Pohteen omaa tuotantoa yhteisöllisessä ja ympärivuorokautisessa palveluasumisessa. Kuusamon mielenterveys -ja päihdekuntoutujien asumisyksikön perustaminen.
- Aktiivisesti päihteitä käyttävien tilanne. Palveluntuottajia on vähän, diassa 20 listattuna. Toisella hyvinvointialueella kustannuksia kasvattaa esim. korvaushoito, josta joudutaan maksamaan paljon. Oman tuotannon lisääminen perusteltua.
- Ryhmämuotoisen tuetun asumisen Pyhäjärven yksikön profiili ja tilatarve.
- Kontinkankaan arviointi- ja kuntoutusyksikkö, tällä hetkellä hankerahoituksella, joka päättyy 6/2027.
- Selviämisaseman toiminnan jatkon arviointi vuoden -26 aikana.

Toimialueen esitys

Oma palvelutuotanto järjestämistavaltaan kustannustehokkaampaa:

- Tuettu asuminen.
- 60% oma tuotanto/ 40 % ostopalveluna.
- Ohjaaja-palvelu 100% oma tuotanto.

Monituottajuus järjestämisessä, omaa tuotantoa lisätään

- Yhteisöllinen asuminen 20 % oma tuotanto/ ostopalvelu 80%.
- Ympäri vuorokautinen asumispalvelu 20% oma tuotanto/ ostopalvelu 80%.
- Oman tuotannon maltillinen kasvattaminen, huomioitava tilojen saatavuus.

- **Oman palvelutuotannon kehittäminen:** Tilapäisasumisen paikkamäärän vähentäminen 20%.
- Asiakkaan palvelutarpeen muuttuessa omassa palvelutuotannossa mahdollisuus reagoida joustavasti.
- Oman palvelutuotannon kustannustehokasta toimintaa pystytään seuraamaan työn tuottavuudelle asetetuilla mittareilla ja asiakasvirtausten seurannalla.
- Asiakkaiden tarpeisiin voidaan vastata oikea-aikaisesti ja vaikuttavasti turvaamalla riittävä ja tarkoituksenmukainen palveluvalikoima sekä palvelujen saavutettavuus koko alueella.

Ostopalveluilla (sisältää palvelusetelin) kustannustehokasta tuottaa:

- Avustajapalvelu

Taustamateriaali

Keskeisiä päätettyjä linjauksia

JS = Järjestämissuunnitelma
TUTA = Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma
TA = Talousarvio
PK = Elämänkaarenmukainen palvelukokonaisuus
Muu

Strateginen toimenpide	Kuvaus toimenpiteestä ja sen edellytyksistä	Toimenpiteen linkittyminen
TA25 Painotetaan mielenterveys- ja päihdekuntoutujien palvelurakenteessa kotiin annettavia palveluita ja avohoitoa	Otetaan käyttöön välivuokrauksen toimintamalli. Integroidaan selviämisasema osaksi päihdekliniikkaa paikkoja vähentämällä viidestä kolmeen. Kehitetään asumisen tuen kokonaisuutta kotiin annettavista palveluista ympärivuorokautiseen psykiatrian ja sosiaalihuollon integraationa omassa tuotannossa työnjakoa edistämällä ja resursseja tarkastelemalla.	JS, TUTA, PK
TA25 Vahvistetaan palveluiden monituottajuusmallia	Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluissa sekä lapsiperheiden ja lastensuojelun sosiaalipalveluissa käytetään oman tuotannon lisäksi ostopalveluita hankintapäätösten mukaisesti.	JS, TUTA
TA25 Lisätään omaa tuotantoa mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluissa sekä lastensuojelun sijaishuollossa	Perustetaan mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumisrakenteeseen yksi oma yksikkö ja lastensuojelun sijaishuoltoon kaksi yksikköä. Edellyttää tuotantoon sopivien tilojen löytymistä.	JS, TUTA
TA25 Tavoitteena on myös keventää asumis- ja laitospalveluja sekä siirtää asiakkaita kevyempiin palveluihin.		TUTA
TA26 Mielenterveyskuntoutujien asumisyksikön perustaminen		TUTA
TA26 Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien tuetun asumisen asiakkaita siirretään omaan tuotantoon		TUTA
TA26 Koskivirran ja Färinrannan profiilin muutos ympärivuorokautisesta palvelusta tuetuksi asumiseksi		TUTA
Mielenterveys- ja päihdeasiakkaat asuvat omissa kodeissaan normaalissa asuntokannassa ja saavat sinne tarvittavat palvelut.	a) Kehitetään tuettua asumista ja kotikuntoutusta toimintakäytäntöjä uudistamalla. b) Perustetaan ASO-tiimi arvioinnin ja kriteereiden yhdenmukaisuuden varmistamiseksi. c) Vähennetään asumispaikkoja palvelutarvetta vastaavaksi.	JS
Ympärivuorokautisen palveluasumisen osuus vähenee (10 %).	Tavoite on saavutettu 2025.	JS